

EVALUAREA PRINCIPALILOR INDICATORI AI OCUPĂRII FORȚEI DE MUNCĂ ÎN SFERA MICULUI ANTREPRENORAT DIN REPUBLICA MOLDOVA

Anatolii ROJCO¹, doctor, conferențiar cercetător,
Institutul Național de Cercetări Economice, Republica Moldova
Zoia STREMENOVSCAIA², cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice, Republica Moldova

Actualitatea temei se datorează faptului că micii antreprenori joacă un rol important în dezvoltarea economică a Republicii Moldova. Între timp, situația privind ocuparea forței de muncă în sfera micului antreprenorat în Republica Moldova nu a primit o evaluare științific argumentată adecvat. Prin urmare, scopul studiului constă în efectuarea estimării numărului și structurii micilor antreprenori, ce reprezintă atât un interes științific, cât și practic. În studiu au fost utilizate următoarele metode: monografică, analogiilor, comparația, statistică. Ca rezultat al studiului s-a obținut o analiză a numărului și structurii micilor antreprenori după sex, locul de reședință, tipuri de activități economice și amplasarea locului de muncă.

Cuvinte-cheie: populație ocupată, micii antreprenori, lucrători pe cont propriu, patroni, rata sărăciei.

The relevance of the topic lies on the fact that small entrepreneurs play an important role in the economic development of the Republic of Moldova. Meanwhile, the situation with employment in the area of small entrepreneurship in the Republic of Moldova has not received an adequate scientifically-proved assessment. That's why, the objective of the article lies in appraisal process of the number and of small entrepreneurs' number structure that represents both scientific and practical interest. In the research were used the following methods: monographic, analogues, comparisons, statistics, etc. As a research result, there was received an analysis of the number and structure of small entrepreneurs by criteria of: sex, place of residence, type of economic activity and location of work place.

Keywords: employed population, small entrepreneurs, own account workers, patrons, poverty level.

JEL Classification: I3, R2.
CZU: 334.7.012.64+331.526](478)

Introducere. Pentru a identifica micii antreprenori se utilizează clasificarea populației ocupate după statutul său profesional. Principalele criterii, care determină statutul ocupării, sunt considerate comportamentul față de mijloacele de producție și posibilitatea de a lua decizii manageriale. Spre deosebire de salariați, care, având un contract de muncă scris sau oral, primesc o remunerație, angajatorii nu întotdeauna este legat direct de rezultatele activității întreprinderii, iar la îndeplinirea obligațiilor de serviciu activează în conformitate cu instrucțiunile proprietarului sau a reprezentantului lui, micii antreprenori pe deplin răspund de organizarea producției și rezultatele economice ale activității sale și în mod independent iau toate deciziile în activitatea de producere. Mărimea venitului câștigat este determinat direct prin rezultatele economice ale muncii lor.

În Republica Moldova, conform Clasificării Naționale referitoare la statutul profesional, armonizate cu ICSE-1993 **statutul profesional** se determină de poziția ocupată de persoană, în funcție de modul obținerii venitului în procesul realizării activității economice. În conformitate cu statutul profesional se deosebesc: salariați (angajați), patroni (angajatori), lucrători pe cont propriu, lucrători familiari neremunerați, membri ai cooperativelor [3, p.37-38].

Acest studiu este o continuare logică a articolului [4] în care sunt utilizate rezultatele studiului efectuat de autori în cadrul Proiectului aplicativ 15.817.06.05A „Armonizarea politicii de dezvoltare a IMM-urilor în Republica Moldova cu principiile ”Small Business Act” (2015-2018), Etapa a.2016 „Perfecționarea politicii de susținere a IMM-urilor în Republica Moldova: îmbunătățirea reglementării activității persoanelor cu profesii liberale”.

¹ © Anatolii ROJCO, rojco@mail.ru

² © Zoia STREMENOVSCAIA, zoia713@mail.ru

În studiul dat se accept conven ional, c la **micii antreprenori, care activeaz în sectorul IMM**, se atribuie „*lucr torii pe cont propriu*” i „*patronii*”. Principala surs de date cu privire la micii antreprenori, ca parte a num rului total al popula iei ocupate, este o cercetare selectiv a gospod riilor casnice pe problemele ocup rii (a a numitul sondaj în baza anchetei for ei de munc).

Dinamica num rului micilor antreprenori. În anul 2015, num rul micilor antreprenori constituia 370,1 mii de persoane, ceea ce este cu 16,4 mii (sau cu 4,2%) mai pu in decât în 2007 (tabelul 1). În acela i timp, num rul lucr torilor pe cont propriu, a fost de 362,8 mii de persoane (cu 3,3% mai pu in decât în anul 2007), num rul patronilor – 7,3 mii (cu 35,4% mai pu in decât în 2007). Reducerea num rului micilor antreprenori avea loc cu ritmuri mai mari, decât reducerea popula iei ocupate totale, num rul c rora a sc zut numai cu 3,5%. În structura num rului micilor antreprenori ponderea patronilor s-a mic orat cu 5,3 p.p. (de 3,8 ori). Dacă în anul 2007, raportul dintre num rul lucr torilor pe cont propriu i a patronilor a constituit 97,1% : 2,9%, atunci în 2015 – 98,0% : 2,0%.

Pe fonul reducerii num rului total al micilor antreprenori, dinamica în **profil „urban-rural”** a fost inegal . Dacă în mediul rural num rul micilor antreprenori s-a mic orat cu 6,8%, atunci în ora e – s-a majorat cu 7,2%. În mediul urban această majorare a fost inerent numai lucr torilor pe cont propriu. Num rul lor a crescut cu 15,9%, în timp ce num rul patronilor a sc zut cu 51,7%, adic , în jum tate. În mediul rural, a avut loc o sc dere a num rului lucr torilor pe cont propriu cu 7,1% i o cre tere simultan a num rului patronilor cu 31,8%.

În **aspect gender** a avut loc o reducere semnificativ a num rului micilor antreprenori-femei (cu 14,7%), în timp ce num rul micilor antreprenori-b rba i s-a majorat cu 3,8%. Majorarea num rului micilor antreprenori-b rba i a avut loc pe fonul cre terii num rului lucr torilor pe cont propriu (cu 5,3%) i a unei reduceri semnificative a num rului patronilor (cu 40,0%). În ceea ce prive te micii antreprenori-femei, reducerea num rului lor s-a condi ionat atât unei sc deri a num rului lucr toarelor pe cont propriu (cu 14,3%), cât i unei reduceri semnificative a num rului patronilor (cu 27,9%).

Tabelul 1

Dinamica num rului micilor antreprenori

Indicatorii	Popula ia ocupat , mii pers.								a. 2015 în % fa de a.2007			
	a.2007				a.2015				total popula ia ocupat	din care mici antreprenori		
	total	din care mici antreprenori			total	din care mici antreprenori				total	inclusiv	
		total	lucr tori pe cont propriu	patroni		total	lucr tori pe cont propriu	patroni			lucr tori pe cont propriu	patroni
Total	1247,2	386,5	375,2	11,3	1203,6	370,1	362,8	7,3	96,5	95,8	96,7	64,6
Sex												
B rba i	621,5	217,9	210,9	7,0	599,7	226,2	222,0	4,2	96,5	103,8	105,3	60,0
Femei	625,7	168,6	164,3	4,3	603,9	143,8	140,8	3,1	96,5	85,3	85,7	72,1
Mediu												
Urban	548,6	70,8	61,7	9,1	555,3	75,9	71,5	4,4	101,2	107,2	115,9	48,3
Rural	698,6	315,7	313,5	2,2	648,3	294,2	291,3	2,9	92,8	93,2	92,9	131,8

Sursa: Calculat conform [1, p.48-49; 2, p.35-36].

Repartizarea num rului micilor antreprenori. Ritmurile mai mari de reducere a num rului micilor antreprenori au determinat o sc dere a ponderii lor în num rul total al popula iei ocupate. Dacă în anul 2007 ponderea micilor antreprenori în num rul popula iei ocupate a constituit 31,0%, atunci în 2015 – 30,7% (tabelul 2). Totodat ponderea micilor antreprenori în totalul popula iei ocupate în mediul rural în 2007 a constituit 45,2%, iar în 2015 – 45,4% (adic s-a majorat cu 0,2 p.p.). În mediul urban ponderea micilor

antreprenori s-a majorat cu 0,8 p.p. Astfel, din totalul numărului populației ocupate în localitățile urbane, fiecare a patra persoană este mic antreprenor, în timp ce în mediul rural – practic fiecare a doua.

Tabelul 2

Repartizarea numărului micilor antreprenori, în % față de „total”

Indicatorii	a.2007				a.2015			
	Total populația ocupată	din care mici antreprenori			Total populația ocupată	din care mici antreprenori		
		total	inclusiv			total	inclusiv	
	lucrători pe cont propriu		patroni		lucrători pe cont propriu		patroni	
Total	100,0	31,0	30,1	0,9	100,0	30,7	30,1	0,6
Sex								
Bărbați	100,0	35,0	33,9	1,1	100,0	37,7	37,0	0,7
Femei	100,0	26,9	26,3	0,6	100,0	23,8	23,3	0,5
Mediu								
Urban	100,0	12,9	11,2	1,7	100,0	13,7	12,9	0,8
Rural	100,0	45,2	44,9	0,3	100,0	45,4	44,9	0,5

Sursa: Calculat conform [1, p.48-49; 2, p.35-36].

În Republica Moldova, în aspect de gen, ponderea micilor antreprenori-bărbați în numărul bărbaților ocupați (37,7%) este mai mare decât ponderea micilor antreprenori-femei în numărul femeilor ocupate (23,8%). Astfel, pentru anii 2007-2015 ponderea micilor antreprenori-femei s-a redus cu 3,1 p.p., în timp ce ponderea micilor antreprenori-bărbați a crescut cu 2,7 p.p.

În Republica Moldova, ponderea mai mare a micilor antreprenori-bărbați decât cea a micilor antreprenori-femeilor oferă motiv pentru a afirma, că pentru forța de muncă bărbatească antreprenoriatul mic este o sferă de aplicare a muncii mai importantă decât pentru femei.

Structura numărului micilor antreprenori. Numărul covârșitor al micilor antreprenori (79,5%) este concentrat în mediul rural (tabelul 3). Destul de semnificativ este prevalența s tenilor în rândul lucrătorilor pe cont propriu – 80,3%. Totodată, comparativ cu anul 2007, a scăzut diferențierea structurală în profilul „urban-rural”. În special, comparativ cu anul 2007, în 2015 ponderea s tenilor în structura micilor antreprenori (79,5%) s-a redus cu 2,2 p.p. și cu aceeași mărime a crescut ponderea orfenilor.

În structura de gen a micilor antreprenori predomină bărbatii – 61,1%, în timp ce femeile reprezintă 38,9%. În același timp, în anii 2007-2015 în structura micilor antreprenori ponderea bărbaților a crescut cu 4,7 p.p. (și, corespunzător, ponderea femeilor s-a redus cu 7,0 p.p.). În profilul categoriilor micilor antreprenori, bărbatii constituie 61,2% din toți lucrătorii pe cont propriu, în timp ce femeile – 38,8%. Printre patroni, la fel, predomină bărbatii – 57,5%, iar femeile formează 42,5%.

Tabelul 3

Structura numărului micilor antreprenori, %

Indicatorii	a.2007				a.2015			
	Total populația ocupată	din care mici antreprenori			Total populația ocupată	din care mici antreprenori		
		total	inclusiv			total	inclusiv	
	lucrători pe cont propriu		patroni		lucrători pe cont propriu		patroni	
Sex	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Bărbați	49,8	56,4	56,2	61,0	49,8	61,1	61,2	57,5
Femei	50,2	43,6	43,8	38,1	50,2	38,9	38,8	42,5
Mediu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Urban	44,0	18,3	16,4	80,5	46,1	20,5	19,7	60,3
Rural	56,0	81,7	83,6	19,5	53,9	79,5	80,3	39,7

Sursa: Calculat conform [1, p.48-49; 2, p.35-36].

Activitatea economic a micilor antreprenori. Dinamica num rului micilor antreprenori pe tipuri de activit i economice are un caracter neuniform. Cu toate acestea, din cauza lipsei de veridicitate a datelor privind num rul patronilor în func ie de tipul activit ii lor economice analiza se efectueaz doar cu referire la lucr torii pe cont propriu. În perioada anilor 2007-2015, pe fonul reducerii num rului total al lucr torilor pe cont propriu, num rul lor în agricultur , economia vânatului i piscicultur s-a redus cu 5,9% (tabelul 4). Cea mai mare reducere a num rului lucr torilor pe cont propriu a avut loc în comer ul cu ridicata i cu am nuntul – 22,5%. Pentru anumite tipuri de activit i economice este caracteristic majorarea num rului lucr torilor pe cont propriu: în alte activit i – cu 52,4%, în construc ii – 29,0%, transporturi i comunica ii – 22,2%.

Tabelul 4

Activitatea economic a micilor antreprenori

Tipuri de activit i economice	Popula ia ocupat , mii pers.								a.2015 în % fa de a.2007			
	a.2007				a.2015				Total popula ia ocupat	din care mici antreprenori		
	total	din care mici antreprenori			total	din care mici antreprenori				total	inclusiv	
		total	lucr tori pe cont propriu	patroni		total	lucr tori pe cont propriu	patronii			lucr tori pe cont propriu	patroni
Total	1247,2	386,5	375,2	11,3	1203,6	370,1	362,8	7,3	96,5	95,8	96,7	64,6
Agricultura, economia vânatului, piscicultura	408,5	...	290,6	0,0	381,9	...	273,5	0,0	93,5	...	94,1	...
Industria	158,1	...	5,0	0,0	148,3	...	4,4	0,0	93,8	...	88,0	...
Construc ii	75,7	...	29,0	0,0	65,4	37,4	37,4	-	86,4	...	129,0	...
Comer cu ridicata i cu am nuntul; Hoteluri i restaurante	197,9	44,9	37,4	7,5	189,6	34,1	29,0	5,1	95,8	75,9	77,5	68,0
Transporturi i comunica ii	68,7	...	6,3	0,0	76,3	...	7,7	0,0	111,1	...	122,2	...
Administra ie public ; Înv mânt; S n tate i asisten social	250,5	...	0,6	0,0	235,8	...	0,0	0,0	94,1	...	-	...
Alte activit i	87,8	...	6,3	0,0	106,4	...	9,6	0,0	121,2	...	152,4	...

Sursa: Calculat conform [1, p.59-60; 2, p.44-45].

În Republica Moldova, activitatea economic a lucr torilor pe cont propriu este predeterminat de ac iunea mai multor factori. În primul rând, prin faptul, c în economia rii un rol important (inclusiv dup ponderea popula iei ocupate) apar ine sectorului agricol. În al doilea rând, la r spândirea fenomenului activit ii pe cont propriu contribuie într-o m sur semnificativ existen a a anumitor sectoare cu o valoare ad ugat sc zut , care nu necesit investi ii capitale ini iale mari i o for de munc înalt calificat . La aceste sectoare, f r îndoial , se refer sectorul agricol.

Prin aceasta este condi ionat faptul, c cea mai mare pondere a lucr torilor pe cont propriu în num rul lor total este caracteristic pentru sectorul agricol, economia vânatului i piscicultur . Dacă în total pe economia rii, ponderea acestora în num rul total al popula iei constituie 30,1%, atunci în sectorul agricol – 71,6% (tabelul 5). Al doilea loc dup ponderea lucr torilor pe cont propriu în num rul total al popula iei ocupate îl de in construc iile – 57,2%, al treilea – comer ul cu ridicata i cu am nuntul, hoteluri i restaurante – 15,3%. Men ion m, c în sfera agrar i comer are loc o mic orare a ponderii celor care lucreaz pe cont propriu în

aspect temporal. Comparativ cu anul 2007, în 2015 ponderea lor în numărul total al populației în agricultură, economia vânatului și piscicultură a scăzut cu 6,0 p.p., iar în comerțul cu ridicata și cu amănuntul, hoteluri și restaurante – cu 3,6 p.p.

Tabelul 5

**Repartizarea numărului micilor antreprenori
pe tipuri de activități economice, în % față de „total”**

Tipuri de activități economice	a.2007				a.2015			
	total	din care mici antreprenori			total	din care mici antreprenori		
		total	inclusiv			total	inclusiv	
			lucrători pe cont propriu	patroni			lucrători pe cont propriu	patroni
Total	100,0	32,4	30,1	2,3	100,0	30,7	30,1	0,6
Agricultura, economia vânatului și piscicultura	100,0	...	71,1	0,0	100,0	...	71,6	...
Industrie	100,0	...	3,2	0,0	100,0	...	3,0	...
Construcții	100,0	...	38,3	0,0	100,0	...	57,2	-
Comerț cu ridicata și cu amănuntul, Hoteluri și restaurante	100,0	22,7	18,9	3,8	100,0	18,0	15,3	2,7
Transporturi și comunicații	100,0	...	9,2	0,0	100,0	...	10,1	...
Administrație publică; Învățământ; Sănătate și asistență socială	100,0	...	0,2	-	100,0	...	...	...
Alte activități	100,0	...	7,2	0,0	100,0	...	9,0	...

Sursa: Calculat conform [1, p.59-60; 2, p.44-45].

Dinamica pozitivă în distribuția celor care lucrează pe cont propriu după tipul de activitate economică este caracteristică domeniului „transport și comunicații”. Din numărul total de persoane ocupate în acest sector lucrătorii pe cont propriu au constituit 10,1%, majorându-se față de anul 2007 cu 0,9 p.p.

Particularitățile structurii populației ocupate (prima poziție pe care o ocupă agricultura, economia vânatului și piscicultura) și specificul repartizării lucrătorilor pe cont propriu pe tipuri de activitate economică (lucrătorii pe cont propriu constituie majoritatea persoanelor ocupate în agricultură, economia vânatului și piscicultură), au condiționat și structura lucrătorilor pe cont propriu. În anul 2015, 75,4% sau 3/4 din lucrătorii pe cont propriu, au fost concentrate în agricultură, economia vânatului și piscicultură (tabelul 6). Menționăm, comparativ cu anul 2007, ponderea lucrătorilor agricoli pe cont propriu în numărul total al lucrătorilor pe cont propriu s-a redus cu 2,1 p.p.

Tabelul 6

Structura numărului micilor antreprenori după tipul activității economice, %

Tipuri de activități economice	a.2007				a.2015			
	total populația ocupată	din care mici antreprenori			total populația ocupată	din care mici antreprenori		
		total	inclusiv			total	inclusiv	
			lucrători pe cont propriu	patroni			lucrători pe cont propriu	patroni
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Agricultura, economia vânatului și piscicultura	32,8	78,5	77,5	92,1	31,7	...	75,4	...
Industrie	12,7	1,3	1,3	0,7	12,3	...	1,2	...
Construcții	6,1	7,2	7,7	0,3	5,4	10,1	10,3	-
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; hoteluri și restaurante	15,9	9,7	10,0	6,6	15,8	9,2	8,0	70,0
Transporturi și comunicații	5,5	1,6	1,7	0,0	6,3	...	2,1	...
Administrație publică; învățământ; sănătate și asistență socială	20,1	0,1	0,2	-	19,6	...	...	...
Alte activități	7,0	1,6	1,7	0,3	8,8	...	2,6	...

Sursa: Calculat conform [1, p.59-60; 2, p.44-45].

În num rul total al lucr torilor pe cont propriu 10,3%, deci fiecare al zecelea lucr tor, efectueaz o activitate economic în construc ii. În structura lucr torilor pe cont propriu s-a mic orat ponderea persoanelor, care î i desf oar activitatea economic în sectorul serviciilor. Pe parcursul anilor 2007-2015 în structura lucr torilor pe cont propriu a diminuat ponderea persoanelor, care desf oar activitatea economic în domeniul „comer cu ridicata i cu am nuntul; hoteluri i restaurante” (de la 10,0% pân la 8,0%).

Amplasarea locului de munc al micilor antreprenori. Specificul micilor antreprenori ai Republicii Moldova se reflect i asupra amplas rii locului s u de munc . Prin urmare, pe fonul reducerii num rului micilor antreprenori, are loc i o reducere a num rului lor la majoritatea locurilor de munc . Din cauza lipsei de fiabilitate a datelor privind num rul patronilor analiza se efectueaz numai referitor la num rul lucr torilor pe cont propriu. Cea mai mare reducere a num rului lucr torilor pe cont propriu a avut loc numai privind persoanele, care nu au un loc de munc fix. Comparativ cu anul 2007 în 2015 num rul lor s-a redus cu 35,9% (tabelul 7). Reducerea a atins i num rul lucr torilor pe cont propriu, locurile de munc ale c rora se aflau la locuin a proprie, ferme sau terenuri agricole, în pie e în aer liber sau taraba în strad . În acela i timp, semnificativ a crescut num rul lucr torilor pe cont propriu, locul de munc al c rora este locuin a clientului/patronului (cu 57,0 %) i întreprindere, uzin , fabric etc. (cu 3,2%).

Tabelul 7

Amplasarea locului de munc al micilor antreprenori

Amplasarea locului de munc	Popula ia ocupat , mii pers.								a.2015 în % fa de a. 2007			
	a.2007				a.2015				Total popula ia ocupat	din care mici antreprenori		
	total	din care mici antreprenori			total	din care mici antreprenori				total	inclusiv	
		total	lucr tori pe cont propriu	patroni		total	lucr tori pe cont propriu	patroni			lucr tori pe cont propriu	patroni
Total	1247,2	386,5	375,2	11,3	1203,6	370,1	362,8	7,3	96,5	95,8	96,7	64,6
Locuin a proprie	9,8	...	8,1	0,0	7,0	...	5,8	0,0	71,4	...	71,6	...
Locuin a clientului/ patronului	37,4	...	24,9	0,0	45,4	39,1	39,1	-	121,4	...	157,0	-
Întreprindere, uzin , fabric etc.	786,4	19,5	9,4	10,1	673,4	16,0	9,7	6,3	85,6	82,0	103,2	62,4
Ferma i teren agricol	344,3	...	285,5	0,0	367,1	...	273,8	0,0	106,6	...	95,9	...
antierul de construc ii	11,0	...	4,4	0,0	9,7	...	0,0	-	88,2	...	...	-
Pia a în aer liber sau taraba în strad	41,5	...	28,4	0,0	29,9	...	23,4	0,0	72,0	...	82,4	...
F r un loc fix	16,8	14,5	14,5	-	70,6	9,3	9,3	-	420,2	64,1	64,1	-

Sursa: Calculat conform [1, p.155-156; 2, p.119-120].

Repartizarea num rului micilor antreprenori dup amplasarea locului de munc . Cei care lucreaz pe cont propriu ocup un loc dominant printre popula ia ocupat , locul de munc al c ruia este locuin a clientului/patronului. Din num rul total de ocupa i, locul de munc al c rora este locuin a clientului/patronului, 86,1% constituie lucr torii pe cont propriu (tabelul 8), în plus ponderea acestora în anul 2015 s-a majorat cu 20,5 p.p. comparativ cu 2007. Într-o m sur mai mare (cu 9,9 p.p.) a crescut ponderea lucr torilor pe cont propriu, locurile de munc ale c rora sunt pie e în aer liber sau taraba în strad : de la 68,4% – în 2007 pân la 78,3% – în 2015. R mâne a fi înalt ponderea lucr torilor pe cont propriu, în rândul ocupa ilor, locul de munc a c rora este locuin a proprie (82,9%) i ferma sau terenul agricol (74,6%), de i comparativ cu anul 2007 a avut loc reducerea: ponderea lucr torilor pe cont propriu, locul de munc a c rora este locuin a proprie, s-a

redus cu 0,6 p.p., iar ponderea lucrătorilor pe cont propriu, locul de muncă acasă este ferma sau terenul agricol – cu 8,3 p.p. În perioada anilor 2007-2015 de 6,5 ori s-a redus ponderea lucrătorilor pe cont propriu față de un loc fix. În același timp, lucrătorii pe cont propriu lipsesc pe antierile de construcție, iar ponderea lor în întreprinderi, uzine, fabrici etc., constituie doar 1,4%.

Tabelul 8

**Repartizarea numărului micilor antreprenori după amplasarea
locului de muncă, în % față de „total”**

Amplasarea locului de muncă	a.2007				a.2015			
	total populația ocupată	din care mici antreprenori			total populația ocupată	din care mici antreprenori		
		total	inclusiv			total	inclusiv	
			lucrători pe cont propriu	patroni			lucrători pe cont propriu	patroni
Total	100,0	31,0	30,1	0,9	100,0	30,7	30,1	0,6
Locuință proprie	100,0	...	83,5	...	100,0	82,9	82,9	-
Locuință clientului/patronului	100,0	...	66,6	...	100,0	86,1	86,1	-
Întreprindere, uzină, fabrică, etc.	100,0	2,5	1,2	1,3	100,0	2,4	1,4	1,0
Ferma și teren agricol	100,0	...	82,9	...	100,0	...	74,6	...
antierul de construcții	100,0	...	40,0	...	100,0	...	...	-
Piață în aer liber sau tarabă în stradă	100,0	...	68,4	...	100,0	...	78,3	...
Fără un loc fix	100,0	86,3	86,3	-	100,0	13,2	13,2	-

Sursa: Calculat conform [1, p.155-156; 2, p.119-120].

Structura numărului micilor antreprenori după amplasarea locului de muncă. În numărul total al lucrătorilor pe cont propriu predomină persoanele ale căror locuri de muncă sunt ferma sau terenul agricol (75,5%) – tabelul 9. Cea mai mică pondere în structura lucrătorilor pe cont propriu o ocupă persoanele ale căror locuri de muncă sunt propriile locuințe (1,6%). Pe antierile de construcții nu există nici un loc de muncă, ocupat de cei, care lucrează pe cont propriu.

Tabelul 9

Structura numărului micilor antreprenori după amplasarea locului de muncă, %

Locul de muncă	a.2007		a.2015	
	Mici antreprenori			
	lucrători pe cont propriu	patroni	lucrători pe cont propriu	patroni
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Locuință proprie	2,2	...	1,6	...
Locuință clientului/patronului	6,6	...	10,8	-
Întreprindere, uzină, fabrică, etc.	2,5	89,4	2,7	86,3
Ferma și teren agricol	76,1	...	75,5	...
antierul de construcții	1,2	...	-	-
Piață în aer liber sau tarabă în stradă	7,6	...	6,4	...
Fără un loc fix	3,9	-	2,6	-

Sursa: Calculat conform [1, p.155-156; 2, p.119-120].

Menționăm, că o astfel de tendință în structura lucrătorilor pe cont propriu după amplasarea locului de muncă este aproximativ aceeași, atât în anul 2007 cât și în 2015. Totuși, au loc unele schimbări structurale. Astfel, în comparație cu anul 2007 a scăzut ponderea fermei și a terenului agricol (cu 0,6 p.p.), pieței în aer liber sau a tarabei din stradă (cu 1,2 p.p.), a locuinței proprii (cu 0,6 p.p.). Totodată, în structura lucrătorilor pe cont propriu după amplasarea locului de muncă a crescut ponderea locuinței clientului/patronului de la 6,6% la 10,8% (adică de 1,6 ori) și ponderea întreprinderii, uzinei, fabricii etc. – de la 2,5% până la 2,7% (de 1,1 ori).

Rata s r ciei micilor antreprenori. În anul 2015, rata s r ciei a membrilor gospod riilor casnice, capii c rora sunt lucr torii pe cont propriu în sectorul agricol, a constituit 21,2%, deci fiecare al cincilea membru al acestor gospod rii casnice este om s rac (tabelul 10). S r cia în astfel de gospod rii casnice este de 2,2 ori mai mare decât m rimea medie pe toate gospod riile casnice. Vulnerabilitatea gospod riilor casnice, conduse de lucr torul pe cont propriu în sectorul agricol, este chiar mai mare decât cea a gospod riilor casnice, ai c rora sunt pensionarii (rata s r ciei în acestea este de 2,1 ori mai mare decât în gospod rii casnice-pensionari). Numai în gospod riile casnice, capii c rora sunt salarii în sectorul agricol, situa ia este mai rea: în anul 2015 rata s r ciei în acestea a atins 27,7%, ceea ce este de 1,3 ori mai mult, decât în gospod riile casnice cu capii auto-ocupa i (cauza – m rimea cea mai mic a salariului în agricultur dintre tipurile activit ii economice). Totu i aceast tendin nu a fost întotdeauna astfel: în anul 2011 s r cia în gospod riile casnice conduse de lucr torii pe cont propriu în sectorul agricol a fost mai mare, decât în gospod riile casnice, în fruntea c rora se afla un salariat în sectorul agricol (atunci rata s r ciei a fost de 33,6%, ceea ce este de 1,04 ori mai mult decât în gospod riile casnice conduse de salarii în sectorul agricol).

Tabelul 10

Rata s r ciei în dependen de statutul socio-economic al capilor GC, %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Salarii în sectorul agricol	42,8	48,1	44,9	32,4	37,1	31,3	25,5	27,1
Salarii în sectorul non-agricol	14,4	12,3	10,1	7,6	6,9	5,9	6,8	4,7
Lucr torii pe cont propriu în sectorul agricol	36,9	47,0	36,5	33,6	27,8	21,7	19,8	21,2
Pensionari	37,3	35,6	28,1	22,3	22,6	14,7	14,6	10,1
Total	26,4	26,3	21,9	17,5	16,6	12,7	11,4	9,6

Sursa: Biroul Na ional de Statistic , calculat conform datelor CBGC.

Concluzii. În defini ia micilor antreprenori, acceptat în articolul dat, se încadreaz 2 categorii de persoane: *lucr torii pe cont propriu i patronii*. În totalitate acestea includ cea mai mare parte din popula ia care lucreaz : rani, lucr torii pe terenurile de pe lâng cas ; „celnoki”, mici comercian i; avoca i priva i, repetitori; al i antreprenori.

Evaluarea num rului i evolu iei micilor antreprenori arat urm toarele:

- în anii 2007-2015 a avut loc o reducere a num rului micilor antreprenori. În acela i timp, ritmul de reducere a num rului micilor antreprenori a dep it sc derea num rului popula iei ocupate în ansamblu;
- deosebit de important a fost reducerea num rului patronilor: num rul lor s-a redus cu mai mult de 1/3;
- în mediul rural num rul micilor antreprenori a sc zut, în timp ce în ora e – a crescut;
- num rul micilor antreprenori-femei a sc zut, în timp ce num rul micilor antreprenori-b rba i a crescut.

Repartizarea micilor antreprenori atest c :

- ponderea micilor antreprenori în num rul popula iei s te ti ocupate este semnificativ mai mare, decât printre popula ia urban ocupat ;
- pentru for a de munc a b rba ilor micul antreprenoriat este o sfer mult mai important de aplicare a muncii decât pentru femei.

Structura micilor antreprenori reflect urm toarele:

- majoritatea covâr itoare a micilor antreprenori sunt concentra i în localit ile rurale;
- în structura de gen a micilor antreprenori prevaleaz b rba ii.

Activitatea economic a micilor antreprenori î i g se te reflectare în urm toarele:

- 3/4 din lucr torii pe cont propriu sunt concentra i în sfera agriculturii, economiei vânatului i pisciculturii;
- fiecare al doisprezecelea lucr tor pe cont propriu î i desf oar activitatea economic în domeniul serviciilor (comer ul cu ridicata i cu am nuntul, hoteluri i restaurante), iar fiecare al zecelea – în construc ii;
- în structura num rului celor care lucreaz pe cont propriu este extrem de sc zut ponderea persoanelor ocupate în sfera transporturilor i comunica iilor (2,1%), în industrie (1,2%), iar în sistemele: administra ia public , înv mânt, s n tate i asisten a social ei lipsesc complet.

Amplasarea locului de muncă la micile întreprinderi se caracterizează prin următoarele:

➤ pe fondul scăderii numărului celor care lucrează pe cont propriu, la majoritatea locurilor de muncă a crescut semnificativ numărul lucrătorilor pe cont propriu, locul de muncă al căror rora este locuința clientului/patronului;

➤ în structura numărului total al lucrătorilor pe cont propriu prevalează persoanele, locul de muncă al căror rora este ferma sau terenul agricol, iar cea mai mică pondere o ocupă persoanele, locul de muncă al căror rora este locuința proprie.

Rata șomerilor micile întreprinderi:

➤ în 2015 rata șomerilor membrilor gospodăriilor casnice, capii căror rora sunt lucrători pe cont propriu în sectorul agricol a constituit 21,2%, deci fiecare al cincilea membru al gospodării casnice este o persoană șomeră. Șomeria în astfel de gospodării casnice este de 2,2 ori mai mare decât media tuturor gospodăriilor casnice. Vulnerabilitatea gospodăriilor casnice conduse de lucrătorul pe cont propriu în sectorul agricol este chiar mai mare decât în gospodăriile casnice, în fruntea căror rora se află pensionarii.

➤ riscul înalt de șomerie în rândul celor care lucrează pe cont propriu arată rentabilitatea joasă a acestui tip de activitate a populației Republicii Moldova.

Referințe bibliografice

1. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ. Forța de Muncă în Republica Moldova: ocupare și omaj în anul 2008 = Labour force in the Republic of Moldova: Employment and Unemployment, 2008. Chișinău: Statistica, 2008. 317 p.
2. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ. Forța de Muncă în Republica Moldova: ocupare și omaj în anul 2016 = Labour Force in the Republic of Moldova: employment and unemployment, 2016. Chișinău, 2015. 164 p.
3. ACULAI, Elena. Perfecționarea politicii de susținere a IMM-urilor în Republica Moldova: îmbunătățirea condițiilor pentru dezvoltarea întreprinderilor familiale” (2015-2018): raport științific. Institutul Național de Cercetări Științifice. Chișinău, 2015. 252 p.
4. SHARFELDIN, M.I.M. Synthesis of economic environment and classification levels of development.. In: Economie și Sociologie = Economy and Sociology. 2016, nr. 3, pp. 69-75. ISSN 1857-4130.
5. „...”. In: Analele Institutului Național de Cercetări Economice. Chișinău, 2015, ediția a VI-a, nr. 2, pp. 86-94. ISSN 1857-3630, ISBN 978-9975-4326-6-5.

Recomandat spre publicare: 20.04.2017